

KLAGANDE

1. Föreningen Norduly, 875003-6868
Box 4022
650 04 Karlstad

2. Svenska Rovdjursföreningen, 883202-3264
Masthamnen
116 30 Stockholm

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Jämtlands län
831 86 Östersund

2. Jijnjevaerie sameby

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Jämtlands läns beslut 2018-12-21, se bilaga 1

SAKEN

Skydds jakt efter järv enligt jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905)

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och upphäver Länsstyrelsen i Jämtlands läns beslut om skydds jakt efter tre järvar i Jijnjevaerie sameby.

BAKGRUND, YRKANDEN

Länsstyrelsen i Jämtlands län (länsstyrelsen) har beslutat om skyddsjakt efter tre järvar under januari 2019 inom Jijnjevaerie samebyn (samebyn), se bilaga 1.

Föreningen Nordulv (Nordulv) och Svenska Rovdjursföreningen (Rovdjursföreningen) yrkar att beslutet ska upphävas. Förvaltningsrätten har den 14 januari 2019 beslutat om inhibition av länsstyrelsens beslut. Förvaltningsrätten har avslagit länsstyrelsens och samebyns yrkande om muntlig förhandling.

PARTERNAS TALAN

Nordulv framför bl.a. följande. Järven ligger under gynnsam bevarandestatus (GYBS). Skyddsjakt får inte bedrivas på ett rödlistat djur om detta riskerar att GYBS inte uppnås. Länsstyrelsen har inte kunnat visa att tidigare skador på renar varit så omfattande och beror på järven. Renar kan ha dött av t.ex. svält, drunkning eller angrepp av kungsörn. Kraven är inte uppfyllda att skyddsjakt ska vara selektiv, bara ske mot skadegörande individer och endast om alla möjligheter prövats. Helikopter strider mot EU-rättens förbud mot jakt med *aircraft* vilket innefattar alla luftburna farkoster. Det finns inget i direktivet som ger rätt till dispens för helikopter. Dispens för jakt med motorfordon, och två hundar mot en järv, är inte heller tillåtet. Jakten är oetisk och kommer störa även annat djurliv. – Naturvårdsverket har delvis en annan uppfattning om järvstammen jämfört med SLU. Bl.a. framhåller de att det med nuvarande uttag kan ta ca 5 år innan stammen når GYBS och tillstånd för skyddsjakt bör därför medges restriktivt.

Rovdjursföreningen framför bl.a. följande. Underlaget har sådana brister att redan därför ska beslutet ogillas. Dess laglighet ifrågasätts enligt jaktförordningen, EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) samt miljöbalken. I

beslutet belyses inte konflikten mellan rennäring och rovdjur objektivt. Det redovisas inte hur renskötseln bedrivs eller förändrats över tid. Ej heller berörs att jakt med helikopter, motorfordon och hundar är otillåtet med hänsyn till god jaktetik.

Sveriges järvpopulation uppgår inte till referensvärdet på 600 järvar. Naturvårdsverket beräknar utifrån fastställda föryngringar att det finns 583 järvar år 2018. I sak har inget förändrats sedan domen av Högsta förvaltningsdomstolen (HFD). Jämtland är Sveriges mest järvtäta län med totalt 56 föryngringar under 2018. För varje föryngring av järv och lodjur betalar Sametinget 200 000 kr oavsett om renar dödas eller inte. Samebyar får även ersättning för förekomst av varg, björn och kungsörn.

Enligt länsstyrelsens inventering berörs samebyn av totalt sju föryngringar av järv varav tre vid åretruntmarkerna. Kartan med tabell visar två järvlyor i skogslandet, men ingen i fjällområdet där heller inga honor påträffats. Totalt fanns 2018 fyra honor varav alla i skogslandet och bara en fanns tidigare under de senaste fem åren. Det kan tyda på stor omsättning i järvstammen. Järvar är starkt revirhävande.

Länsstyrelsen säger att problemet är områdets täthet av järvar som alla är potentiella skadegörare. Dock saknas vetenskapligt stöd, även i traditionell samisk kunskap, för att järvens predation pågår hela året där renar finns.

Samebyn har angett att angrepp i åretruntmarkerna påverkar renen under hela året utan att hänvisa till dokumenterade skador eller andra händelser. Inom det aktuella jaktområdet finns endast tre renar registrerade i Rovbase som dödade av järv senaste året. Samebyns problem verkar främst bero på väderförhållanden med snö och is, inte på rovdjuren.

Länsstyrelsens produktionsmodell har på Naturvårdsverkets uppdrag utvärderats av det norska institutet för naturforskning (NINA) som framfört kritik på flera punkter. NINA framhåller bl.a. kalvfrekvensens variation beroende på andra faktorer än rovdjur, klimatets betydelse och att vissa djur som dödas av rovdjur skulle ha dött ändå.

Man måste höja blicken och undersöka om annat än rovdjur kan ha orsakat de påstådda skadorna vilka redovisas endast med samebyns angivna procentsiffror i beslutet. Renar utsätts för stress av insekter (både blodsugare och andra t ex kornfluga och svalgbroms), samlingar, flyttningar och hagarbeten. Mänsklig hantering utgör en större stressfaktor än tidigare och allt oftare transporteras de med bil. Andra förlustorsaker kan vara att renar är dödfödda, undernärda, övergivna, skadade eller stulna. Det finns idag ingen dokumentation av rovdjursdödade renar mer än de som är massdödade.

Utan öronmärkning kan inte heller renarnas strövande dokumenteras. Rennäringen har fått dispens från EU:s krav på individmärkning av tamdjur och har jämförts med en herdekultur. Ändå kan inte renarna, likt t.ex. frigående getter i Grekland, tas in i nattfällor. De samlas ofta med hjälp av motorfordon, vilket skapar stress där kalven kan skiljas från vajan. Renströvning förekommer även i Jijnjevaerie som har förhållandevis mycket ren och gränsar till andra samebyar, samt till Norge där samebyn tidigare nyttjat betesmark med stöd av renbeteskonventionen. Trots stängsel mot andra byar och mot Norge sprider sig renarna i varierande grad. Stängslen i fjällområdet blir mindre effektiva på våren under snötyngd och snöbryggor.

Utöver detta mål och nr 3474-18 (skydds jakt på fyra järvar i Tåssåsen) har tre samebyar till, per den 7 januari 2019, sökt skydds jakt på ytterligare 15 järvar. Besluten kan inte behandlas var för sig eftersom de sammantaget omfattar ett större antal järvar vilket försvårar att populationen som helhet uppnår GYBS. Årets skydds jakt tenderar likna den på totalt 13 järvar i

Jämtland som länsstyrelsen beviljade 31 oktober 2017 men som upphävdes av förvaltningsrätten (mål nr 2532-17). Om skydds jakt nu godtas kan det befaras att fler ansökningar beviljas på liknande svaga underlag med förödande konsekvenser för den svenska järvstammen.

Länsstyrelsen anför bl.a. följande. Ärendet är komplext, vilket påverkat handläggningstiden. Svårigheten att dokumentera järvpredation på ren, skydds jakt effekt på sådana skador respektive på järvstammen, dess bevarandestatus och osäkra faktorer vid inventeringen, är några av de sakfrågor rätten har att ta ställning till. Den skadelidande samebyns kunskap kan också vara av värde.

Länsstyrelsen har inte hävdade att järvstammen innehar GYBS, men redovisat hur uttag av tre järvar inte försvårar uppnående av GYBS. Tre järvar motsvarar cirka 0,6 procent av den svenska populationen, vilket är väsentligt lägre än den nationella takten av tillväxt på 4,6 procent som huvudsakligen sker i Jämtlands län. Länsstyrelsen har beräknat samebyns förluster genom en modell som tagits fram av Naturvårdsverket och Sametinget. Beräkningsmodellen visar att samebyns skattenivå ligger över den toleransnivå på 10 procent förlust orsakade av rovdjur som riksdagen beslutat. Länsstyrelsen har i beslutet redogjort för hur dessa skador kan tillskrivas järv och åskådliggjort att övriga rovdjur inte verkar i området i samma utsträckning.

Samebyn anför sammanfattningsvis bl.a. följande. De krav som uppställs för undantag är uppfyllda och skydds jakt ska medges. Risken för fortsatt skada är påtaglig. Inom Jijnjevaeries betesmarker finns alla de fem stora rovdjuren i varierande antal. Björnen kan orsaka förluster främst under kalvningsmånaden men 2018 avlivades ertappade björnar; lodjur dödar främst årskalvar vid skiljningen på hösten; det finns gott om örn och de har nog tagit några procent kalv. Järven däremot dödar renkalvar och vuxna renar året om. Järven tar många renkalvar på fjället från att de föds till att

det inte finns några kvar. Slaktvikterna hos samebyns renar motsäger Rovdjursföreningens påstående att dessa skulle ha dålig hälsa. Länsstyrelsen har felaktigt antagit att de inte har renar i jaktområdets åretruntmarker, men två av samebyns vintergrupper har sina tjurar inom åretruntmarkerna frivilligt. En vintergrupp har i sådant område ett mindre men okänt antal renar kvar som bröt sig ur hagen strax efter att renskiljningarna i november var avklarade. Det var då dimma och så lite snö att de inte kunde samlas omgående; senare var de spridda runt fjällskogarna. Inhägnad av renar kan inte vara en dödsorsak. Samebyn ville helst få skjuta sex järvar, men tre är bättre än inga alls. Det överklagade beslutet är fattat utifrån en väl dokumenterad skadebild. Länsstyrelsens slutsats sammanfaller med samebyns traditionella kunskaper om ren och järv, även om byn egentligen anser att sex järvar borde fått fällas. Efterkommande ansökningar kan inte tillmätas betydelse utan beslut kan endast fattas i varje enskilt fall för sig.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Allmänt om renskötsel och skyddsjakt på järv

Enligt 2 kap. 17 § regeringsformen regleras samernas rätt att bedriva renskötsel i lag. Av 2 och 3 §§ första stycket jaktlagen framgår att vilda däggdjur är fredade och får jagas endast om det följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av denna.

Enligt 23 a § jaktförordningen får skyddsjakt beslutas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Därutöver måste jakten ske i något av de syften som paragrafen räknar upp, bl.a. att förhindra en allvarlig skada på boskap eller annan egendom. Enligt 23 b och 24 a §§ får länsstyrelsen besluta om skyddsjakt på bl.a. järv fattas om det finns förutsättningar enligt 23 a efter ansökan från den som riskerar att drabbas av skada. Om det finns en stor sannolikhet för

att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

I avgörandet HFD 2018 ref. 7 klargörs att samerna har ställning som urfolk vars rätt till renskötsel ska beaktas och att nationella regler i största möjliga utsträckning ska ges en tolkning som överensstämmer med folkrättsliga regler. Dock förklarar HFD att de FN-konventioner med mest relevans för samernas traditionella levnadssätt inte införlivats i svensk lag och inte medför att skyddet för järv enligt jaktförordningen får åsidosättas. HFD ansåg i avgörandet att det stod klart att järvstammen var för låg både i förhållande GYBS och Naturvårdsverkets miniminivåer för årliga föryngringar. Detta utesluter enligt HFD:s mening dock inte ett visst utrymme för att besluta om skyddsjakt. I det då aktuella fallet avsåg dock den sökta skyddsjakten inte några specifika skadegörande individer utan syftade till att minska det totala järvbeståndet i det aktuella området, dvs något som närmast liknar licensjakt, framhöll HFD. En sådan typ av jakt skulle enligt HFD kunna riktas mot ett begränsat antal individer förutsatt att det får antas sakna effekt för arten som sådan. I fallet avslog dock HFD skyddsjakt för att det skulle försämra GYBS-situationen i järvens naturliga utbredningsområde.

Kammarrätten i Sundsvall har den 29 december 2017, mål nr 2838-17, uttalat att en skyddsjakt som inte riktas mot specifika skadegörande järvindivider, utan är regionsinriktad med syfte att minska järvbestånd i aktuella områden och därmed skador på ren, ställer höga krav på beslutsunderlaget och ålägger länsstyrelsen bevisbördan. Det räcker enligt kammarrätten inte med en risk grundad på generella beräkningar, utan det krävs en bedömning avseende den enskilda samebyn.

Den svenska järvstammen

Länsstyrelsen har gett in sakkunnigutlåtande av Jens Persson, docent och projektledare för det svenska järvprojektet vid Sveriges Lantbruksuniversitet

(SLU), som anger bl.a. följande. Nivån för GYBS av järvar i Sverige är satt till 600 individer eller 96 föryngringar. Registrerade föryngringar 2016–2018 är i snitt 93 per år vilket gav siffran 583 för 2018. Sannolikt underskattades antalet föryngringar 2016 pga. dåliga inventeringsförhållanden särskilt i Norrbotten men även i Jämtland. Därför bör effekter av en begränsad skydds jakt på järvar bedömas mer konservativt. En skydds jakt på sju järvar kommer sannolikt att ha försumbar eller mycket begränsad effekt på den svenska järvstammens tillväxt.

Sakkunnigutlåtandet, och att Naturvårdsverket treårssnitt på 583 individer får antas vara solid, visar enligt förvaltningsrättens mening att järvens status i Sverige har förbättrats sedan HFD:s avgörande då cirka 500 järvar uppskattades för vintern 2016. Nu menar länsstyrelsen, avseende levande individer vid viss tidpunkt, att den svenska järvstammen nådde 600-strecket år 2017 och steg till 777 under 2018 via 124 föryngringar. Dessa siffror får dock anses rymma viss osäkerhet.

Sammantaget kan dock sägas att järven vid relevant tidpunkt i detta mål inte riktigt kan sägas ha uppnått GYBS även om en förstärkning av stammen skett.

Skadebild

I beslutet anges att samebyns totala förlust av ren till rovdjur var 23,6 procent för säsongen 2017/18, jämfört med toleransnivån om max tio procent av vinterhjorden. Länsstyrelsen visar en karta över föryngringar i samebyns åretrunmarker under 2018, men inga dokumenterade skador där tydligt samband kan iakttas. I andra kartor visas rikligt med spår från lodjur och björn i samebyn. Eftersom lodjuren mest förekommer i åretrunmarkernas utkanter bortom kalvningslandet, medan björnar avlivats och varg inte synts till i området sedan hösten 2014, drar länsstyrelsen slutsatsen att järv är det rovdjur som mest sannolikt orsakar skada på den

kalvande renhjorden. Länsstyrelsen förefaller i huvudsak ha tillämpat uteslutningsmetoden på samebyns förlustsiffror av ren till rovdjur. Varken länsstyrelsen eller samebyn har heller på annat sätt kunnat dokumentera konkreta skador av järv.

Förvaltningsrättens slutsatser

Mot bakgrund av att järven ännu inte har nått stabil GYBS, och med beaktande av vad HFD och kammarrätten uttalat enligt ovan, anser förvaltningsrätten att länsstyrelsens utredning är för vag och för allmänt utformad, i synnerhet när det gäller den enskilda skadebilden, för att uppfylla de höga krav som ställs för skydds jakt på järv i ett fall som det förevarande.

Bevisbördan för att förutsättningarna för skydds jakt är uppfyllda vilar på länsstyrelsen och är enligt förvaltningsrättens mening alltså inte uppfylld. Därför ska det redan iniberade beslutet upphävas. På så sätt ska talan från Nordulv och Rovdjursföreningen bifallas. Vid denna utgång saknas skäl att ta ställning till jaktmetoder.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

[REDACTED]
[REDACTED]
lagman

I avgörandet har även nämndemännen [REDACTED], [REDACTED]

och [REDACTED] deltagit.

[REDACTED] har föredragit målet.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturvårdsenheten

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

Enligt sändlista

Beslut om skydds jakt på järv i åretruntmarkerna inom Jijnjevaerie sameby

Beslut

Länsstyrelsen beslutar att bevilja skydds jakt på 3 järvar i åretruntmarkerna inom Jijnjevaerie sameby. Beslutet omfattas av de villkor som följer nedan.

Beslutet gäller utan hinder av att det överklagas. Hur beslutet kan överklagas framgår i bilaga 1.

Villkor

När får skyddsjakten bedrivas?

Skyddsjakten får bedrivas under tiden från och med 1 januari till och med 31 januari 2019. Skyddsjakten får genomföras under hela dygnet.

Länsstyrelsen ska inför varje jakttillfälle kontaktas på telefonnummer 010-225 30 40. Länsstyrelsen avlyser skyddsjakten om tillåtet antal järvar fällts eller påskjutits innan jakttiden löpt ut.

Var får skyddsjakten bedrivas?

Skyddsjakten får bedrivas inom det jaktområde som förevisas enligt bilaga 2. Jakt får ske på annans mark.

Vilka djur får fällas?

Totalt får 3 järvar fällas.

Vilka får utföra skyddsjakten?

Länsstyrelsen utser i samråd med samebyn jaktledare. Jaktledaren får utse maximalt 20 personer som får delta i skyddsjakten. Länsstyrelsens kontaktperson nås på Länsstyrelsens rovdjurstelefon 010-225 30 40.

Jaktledarens ansvar

Jaktledaren ansvarar för att:

- informera Polismyndigheten när skyddsjakten påbörjas samt vid skydds jaktens slut samt om djuren fällts eller påskjutits innan jakttiden löpt ut
- vid behov kunna uppvisa dokumentation på vilka personer som deltagit vid respektive jakttillfället

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I LULEÅ	
2018 -12- 27	
Målnr:	3483-18
Aktbil:	3 Enhet. 1

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

- försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra vilt kan finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen
- sådana kommunikationsmedel används under skyddsjakten så att villkoren i detta beslut kan uppfyllas
- samtliga jakttagare känner till beslutet och dess villkor i sin helhet

Jaktmedel och jaktmetoder

I Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) anges vilka vapen och kulpatroner som får användas vid jakt efter järv.

Länsstyrelsen har dispens för användande av hagelvapen samt särskild hagelammunition vid jakt från helikopter.

För att skyddsjakten ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt bedömer Länsstyrelsen att undantag från förbudet att nyttja motorfordon vid skyddsjakt ska utfärdas.

Utsedda jakttagare får, utan närvaro av Länsstyrelsens fältpersonal, söka efter samt ringa djuren med motorfordon. Om behov av ompostering finns får utsedd jaktledare och utsedda jakttagare frakta vapen på skoter i terräng.

Förföljande och avlivning från snöskoter och helikopter får endast utföras av personal särskilt utsedd av Länsstyrelsen. Skyddsjakten får bedrivas med hjälp av helikopter under förutsättning att såväl pilot som skytt har erfarenhet av sådan verksamhet.

Skyddsjakten får bedrivas med hjälp av hund, maximalt två (2) hundar får släppas efter en och samma järv under ett och samma dygn.

Anmälan om fälld eller påskjuten järv

Jaktledaren ska omedelbart eller senast inom en timme från det att järv fällts anmäla detta till Länsstyrelsens Rovdjurstelefon 010-225 30 40. Jaktledaren ska avlysa jakten om tillåtet antal järvar fällts eller påskjutits med stöd av detta beslut.

Hantering av fälld järv

Det fällda djuret tillfaller staten och omhändertas i sin helhet av Länsstyrelsen.

Bakgrund

Ansökan

Den 15 november 2018 inkom Jijnjevaerie sameby med en skyddsjaksansökan på totalt sex järvar inom och i närheten av samebyns åretruntmarker. Sex järvar motsvarar ungefär en av de konstaterade järvföryngringar som berör samebyn. I ansökan framkommer att Jijnjevaerie sameby sett ett ökande antal järvar inom sina betesmarker och att de ofta upplever stora störningar av järvens jaktförsök och att de hittar döda renar.

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

I ansökan lyfter samebyn fram att inventeringsresultaten genom åren mer visar på inventeringsförhållanden samt hur mycket tid byns renskötare kunnat inventera än på verkligt antal järvlyor. Under det senaste året har fem lyor inventerats i och i direkt närhet till renbetesfjäll men samebyn menar att det fortsatt finns ett mörkertal. I ansökan påpekar samebyn också den proposition riksdagen antog 2013 om att en sameby max ska tolerera att förlora 10 procent av renhjorden till rovdjur. Samebyn har årligen noga räknat och mätt sina förluster och menar att de inte under ett enda av de fem år som gått sedan propositionen antogs ens varit i närheten av dessa 10 procent. De anför att de under många år legat uppåt 30 procent i förluster.

I ansökan framkommer att samebyn i november 2018 hade renskiljning med renräkning som genomfördes och kontrollerades av Länstyrelsen i Jämtlands län. Resultatet visade att endast 38,5 procent av vajorna medförde kalv. Denna procentsats är innan renägarna själva ens börjat slakta. Samebyn påpekar att det inte är konstigt att flera renskötsel företag sliter med sin lönsamhet.

Samebyn framhäver att de efter renskiljningen inte kunnat flytta sina renar till nya betesmarker, vilket främst beror på mildt väder, regn och flera plusgrader. I vinterbetesområdena är det barmark och vattendrag och sjöar är ofrusna. Det råder mycket dåliga förutsättningar att flytta renhjorden traditionellt till vinterbetet och möjligheten att transportera renarna med lastbil till vinterbetesområdena är också förenade med stora problem. Samebyn lyfter i ansökan fram att det innebär en stor risk att komma till vinterbeteslandet på barmark då det innebär att man inte kan hålla renhjorden samlade och hårt bevakade när det inte finns spårnö. Bristen på snö innebär också att man inte kan upptäcka angrepp av rovdjur och dokumentera skador. Svårigheten i att dokumentera rovdjursangrepp leder också till att det i förlängningen blir svårt att söka skydds jakt, om det skulle finnas grund för det. Flera vinterbetesgrupper har de senaste åren flyttat traditionellt och det finns en stor önskan att kunna fortsätta med det.

Samebyn uttrycker ett behov av att återvända med renarna till fjället och fortsätta beta där en tid och invänta vinterväder som underlättar flytten till vinterbetesområdena. I det fall vintern blir snöfattig kan bete på fjället vara aktuellt under hela vintern. Detta är dock förenat med stor risk eftersom det finns ett stort antal järvar som rör sig över fjället. Om renhjorden sprids kan närvaro av järv, men även andra rovdjur, omöjliggöra att hjorden kan återsamlas. I ansökan lyfts att samebyn för att kunna använda fjället som betesland under höst, senhöst och vinter behöver de järvar som finns där först tas bort.

Vidare framkommer i ansökan att samebyn under samlingen inför renskiljningen i slutet av oktober observerade färskt järvspår väster om Vinklumpen, vid Lobbertjärn och vid Evesåajja. Utifrån spårens riktning, tid de observerades och andra förutsättningar kunde samebyn konstatera att det rörde sig om tre olika individer.

Samebyn framhäver i ansökan att Jijnjevaerie är ett litet fjällområde med tät granskog i nära anslutning. Utifrån dessa förutsättningar är det därför svårt att initiera ett jaktförsök på järv på fjället innan den hinner ner i tät granskog, arbetet med att initiera en jakt måste då upprepas vilket skapar onödig stress hos såväl djur som människor och det blir

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

ett ineffektivt utnyttjande av resurser. Samebyn hemställer därför i sin ansökan om att kunna använda sig av såväl helikopter med skytt som eventuell jägare på skoter som kan bistå från marken.

I ansökan hänvisar samebyn ytterligare till de detaljerade beskrivningar av samebyns situation som finns beskrivna i den toleransnivåplan för rovdjursskador inom Jijnjevaerie sameby som samebyn och Länsstyrelsen gemensamt tagit fram.

I samtal med samebyn framkommer den 13 december att delar av byns vintergrupper påbörjat flytten ner till vinterbetet. En vintergrupp är kvar i fjällområdet och delar av den vintergruppen kommer vara kvar med en renhjord till fjälls under hela vintern.

Skadebild

Angrepp i åretruntmarkerna påverkar renen under hela året. Detta eftersom renskötselåret startar i åretruntmarkerna med att kalvarna föds och avslutas med vårflytten upp till åretruntmarkerna från vinterbetesmarkerna. Järvangrepp i åretruntmarkerna innebär direkta förluster i form av dödade och skadade renar men även indirekta förluster genom att störningar och stress får konsekvenser för utfallet av kalvningen under våren, möjligheten till betesro under sommaren och hösten. Detta ger påverkan på hjordens kondition inför flytten ner till vinterbetet och vinterbetesperioden.

Åretruntmarkerna

Järvens predation på ren under barmarksperioden är starkt sammankopplad till renars kroppsvikt och tätheter av ren¹. Predationen ökar när det finns många små renar, alltså kalvar, och högre tätheter av ren. Järvarnas predation ökar alltså när det finns många renar som är små, det vill säga lättare att döda. I samebyns kalvningsland samlas på våren i princip hela renhjorden, vilket leder till mycket höga koncentrationer av ren. Under denna tid föds kalvarna, vilka har en kroppsvikt på ca 4–6 kg. Ingenstans inom samebyn är risken för skada orsakad av järv högre än i kalvningslanden.

Under kalvningen är renhjorden och framförallt de dräktiga eller nykalvade vajorna med kalvar mycket störningskänsliga och hjorden bevakas på håll för minimal störning. Skingring och stress i renhjorden under den känsliga kalvningstiden, men även tiden före då högdräktiga vajor vandrar upp mot kalvningslandet i åretruntmarkerna, är direkt förödande och kan resultera i att vajorna lämnar sina nyfödda kalvar eller själva dör till följd av påfrestningen av kalvningen och att försöka fly från järv i nära anslutning till kalvningen.

Järvar samlar byten i förråd som de nyttjar under hela året. När det blir goda förutsättningar för att jaga ren jagar järven för att samla till sina förråd. Goda förutsättningar uppstår främst under våren då vajorna kalvar och inte ingår i den flockstruktur som normalt ger renarna bäst skydd mot predation.

¹ Mattisson, J., Rauset, G.R., Odden, J., Linnell, J.D.C., Andrén, H., & Persson, J. 2016. Hunting or scavenging? Prey body condition influences decision-making in a facultative predator, the wolverine. *Ecosphere* 87(8) e01407.

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

Länsstyrelsen vill påpeka att dokumentation av skada i åretruntmarkerna är mycket svår. Kalvningslanden är de mest otillgängliga områdena i Sverige och dessa är på försommaren under kalvningsperioden, då skadan sker, nästan omöjliga att färdas i. Detta bland annat på grund av smältande snö, vårflood och öppna vattendrag. Dessutom försvinner spårtecken och rester av dödade renar mycket fort, ibland på mindre än en timme. Detta beror bland annat på snabbt tinande snö, vädermässiga omslag och för att olika rovdjur och asätare snabbt upptäcker kroppsrester på snön.

Kalvförlust

Kalvarna har dubbla värden i rennäringen. I det fall en kalv slaktas under sin första höst innebär det en direkt inkomst till samebyn under det året. I det fall kalven sparas är det meningen att kalven ska bli ett avelsdjur som kan generera inkomst över flera år. Honkalvar genom att själv få kalvar och hankalvar genom att betäcka vajor och producera flera nya kalvar varje år. Under år då samebyn mister stor andel av, eller i värsta fall alla, kalvar förlorar samebyn alltså inte bara direkt inkomst från kalvslakten utan det uppstår också ett glapp i renhjordens åldersstruktur. Glappet innebär att det finns en förlorad generation av avelsdjur vilket leder till minskad produktion i hjorden vid tidpunkten då de förlorade kalvarna skulle ha bidragit med egna kalvar.

En annan effekt av kalvförlust är att samebyn för att försöka bibehålla renhjordens reproduktion, och därmed sin inkomst, tvingas spara äldre vajor som normalt skulle gått till slakt. Effekten av att en vaja inte slaktas när hon har som högst slaktvärde är att hon slaktas senare när hon inte längre inbringar samma inkomst. En äldre vaja, som passerat sin mest produktiva tid, har heller inte samma förutsättningar för att få fram en kalv med goda chanser att överleva, vilket i sin tur då kan leda till ytterligare kalvdödlighet. Det hela kan på sikt utvecklas till en ond cirkel med en åldrande renhjord med sjunkande produktivitet.

Kaskadeffekt

Vajorna och hjordens kondition

Skingring och stress i renhjorden under den känsliga kalvningstiden, men även tiden före då högdräktiga vajor vandrar upp mot kalvningslandet i åretruntmarkerna, är direkt förödande och kan resultera i att vajorna lämnar sina nyfödda kalvar eller själva dör till följd av påfrestningen av kalvningen och att försöka fly från järv i nära anslutning till kalvningen.

Forskning² visar att det finns ett nästan linjärt samband mellan vajans vikt hösten före kalvning och sannolikheten att hon har kalv vid kalvmärkningen. Detta belyser betydelsen av vajans kondition under hösten och därmed vikten av bland annat betesro under sommaren och hösten för kalvningsresultatet i vår. Störningar och stress nu under hösten och fortsatt under vintern kan påverka vajans kondition vilket i förlängningen påverkar fosterutvecklingen och den framtida kalven. Därmed påverkas potentiellt

² Rönnegård et al. 2002. Lifetime patterns in adult female mass, reproduction, and offspring mass in semidomestic reindeer (*Rangifer tarandus tarandus*)

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

framtida avelsdjur samt den inkomstkälla som kalvarna utgör för den enskilde renägaren. Järvens jakter och jaktförsök påverkar inte bara direkt med faktiskt dödade eller skadade renar utan även indirekt med tanke på den påverkan stress och störningar har på hjordens kondition.

Skingring av hjorden på grund av järvangrepp

Den skadeförebyggande metod som normalt fungerar bäst mot predation på ren är att hålla väl samlade vinterhjordar. När järvar befinner sig i och kring renhjorden skingras den och sprids över en större yta vilket medför ökad exponering för predation av såväl järvar som andra rovdjur. I det här fallet befarar sökanden att närvaron och jaktförsök av järv kan omöjliggöra att hjorden kan återsamlas inför flytt ner till vinterbetesmarkerna. Om inte hela hjorden kan samlas på nytt för flytt ner till vinterbetet utan viss del av renarna blir kvar i åretruntmarkerna innebär att samebyns betesplan inte kommer kunna följas.

Förlustsiffror

Under 2013 markerade riksdagen i propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* (2012/13:191) särskilt att rennäringen inte ska ha förluster orsakade av rovdjur som överstiger 10 procent av vinterhjorden, den så kallade toleransnivån. För att beräkna förlusten av ren till rovdjur används en förlustberäkningsmodell, Produktionsmodellen, som Länsstyrelsen, Sametinget och Naturvårdsverket är överens om.

Produktionsmodellen utgår ifrån renhjorden och jämför det verkliga, alltså räknade, antalet renar vid en given tidpunkt med en beräknad siffra av det antalet renar man förväntas ha haft utan rovdjursförluster. Skillnaden mellan förväntat och uppmätt antal renar ger en uppskattning av förlusten till rovdjur. För en mer utförlig beskrivning av produktionsmodellen se bilaga 3.

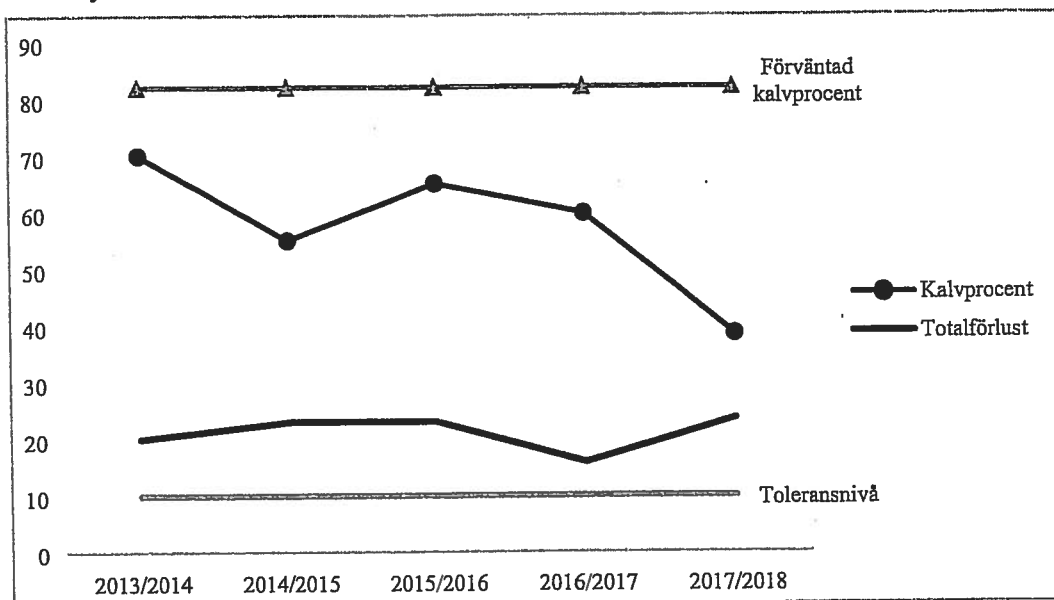
Samebyns totala förlust för säsongen 2017/2018 är preliminärt 23,6 procent förlust av ren till rovdjur. Medelvärde för samebys totalförlust de senaste tre åren är 20,8 procent förlust av vinterhjorden till rovdjur. Att jämföra med den toleransnivån om maximal förlust av ren till rovdjur om 10 procent av vinterhjorden. All förlust av ren till rovdjur över 10 procent är förlust av potentiell inkomst till den enskilde renägaren.

I Produktionsmodellen beräknas också kalvprocenten vilken visar hur stor del av vajorna som har kalv vid renräkningen. Kalvprocent beräknas genom att antalet kalvar före slakt divideras med antalet hondjur vid samma tidpunkt (tabell 2 i bilaga 3). När denna siffra jämförs med hur stor andel av vajorna som förväntats ha kalv vid renräkningen får man fram siffran för hur mycket kalv som förlorats till rovdjur. Även här korrigeras för naturlig dödlighet och samebyns kända förluster samt slaktuttag. I modellen förväntas 82 procent av vajorna ha överlevande kalv. På så vis får man fram hur stor andel av kalvarna som förlorats till rovdjur³.

³ Åhman, 2017. Beräkning av rovdjursförluster i rennäringen baserat på produktion.
<https://www.sametinget.se/123854> Sametinget

Vid samebyns renskiljning i november 2018 som genomfördes och kontrollerades av Länsstyrelsen visade renräkningen att 38,5 procent av vajorna medförde kalv (figur 1). Samebyn har de senaste 3 år haft en medelförlust av kalv till rovdjur på 27,6 procent.

Figur 1. Visar samebyns totala förlustsiffror (röd linje), den av riksdagens fastslagna toleransnivå om 10 procent förlust till rovdjur (orange linje), hur stor andel av vajorna som medförde kalv vid renräkningen (blå linje med markörer) samt hur många vajor som förväntades medföra kalv vid renräkningen enligt Produktionsmodellen (orange linje med markörer).

Förekomst av järv

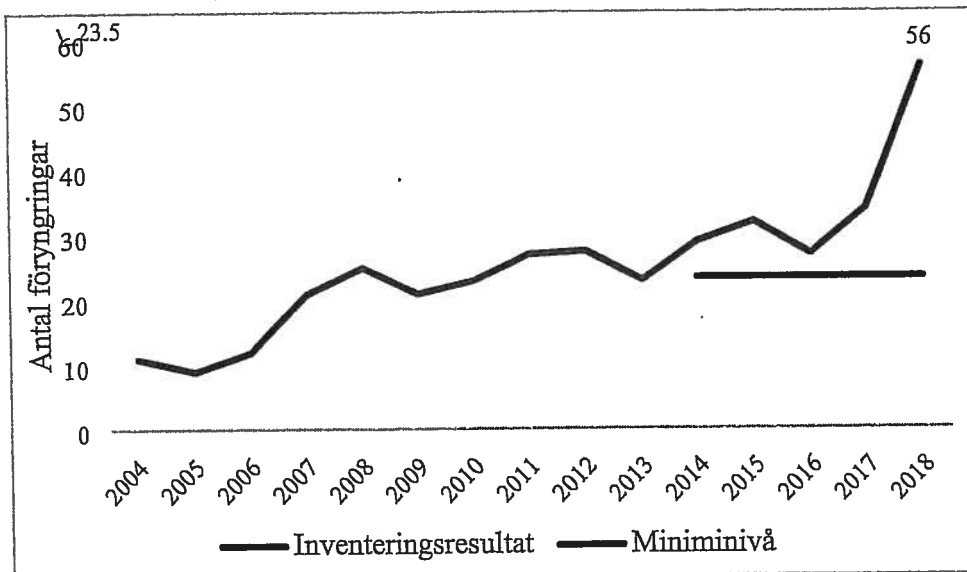
Järvpopulationen i Sverige ligger enligt ett treårsmedelvärde för 2016-2018 under sitt referensvärde om 96 föryngringar. Referensvärdet är det nationella antal föryngringar som järvstammen minst måste hålla för att anses ha gynnsam bevarandestatus. Antalet föryngringar räknas om till individer genom ett omräkningstal där en järvföryngring beräknas motsvara 6,27 individer. Landets nuvarande referensvärde räknat i individer ligger på 600 individer. För att järvstammen ska nå gynnsam bevarandestatus under 2019 behöver minst 66 föryngringar dokumenteras i landet, se tabell 1.

Tabell 1. Populationsuppskattning för den svenska järvstammen mellan åren 2016 och 2018 samt hur många föryngringar som behöver dokumenteras för att gynnsam bevarandestatus ska uppnås 2019 (siffror i fet stil).

Inventeringsår	Antal föryngringar, Sverige	Antal individer	Antal individer treårsmedel
2016	58	364	585
2017	97	608	499
2018	124	777	583
2019	66	415	600

Inventeringsresultatet för Jämtland fastställdes under 2018 till totalt 56 järvföryngringar. Det gör Jämtlands län till det mest järvtäta länet i hela landet. Räknat på ett treårsmedel har länet i snitt 39 järvföryngringar under åren 2016, 2017 och 2018. Länets miniminivå är beslutad till 23,5 föryngringar. Miniminivån är det minsta antal föryngringar per år som den regionala förvaltningen ska syfta till att upprätthålla för förekomsten av ett visst rovdjur. Järvpopulationen i Jämtlands län visar sedan 2002 på en ökande trend (figur 3).

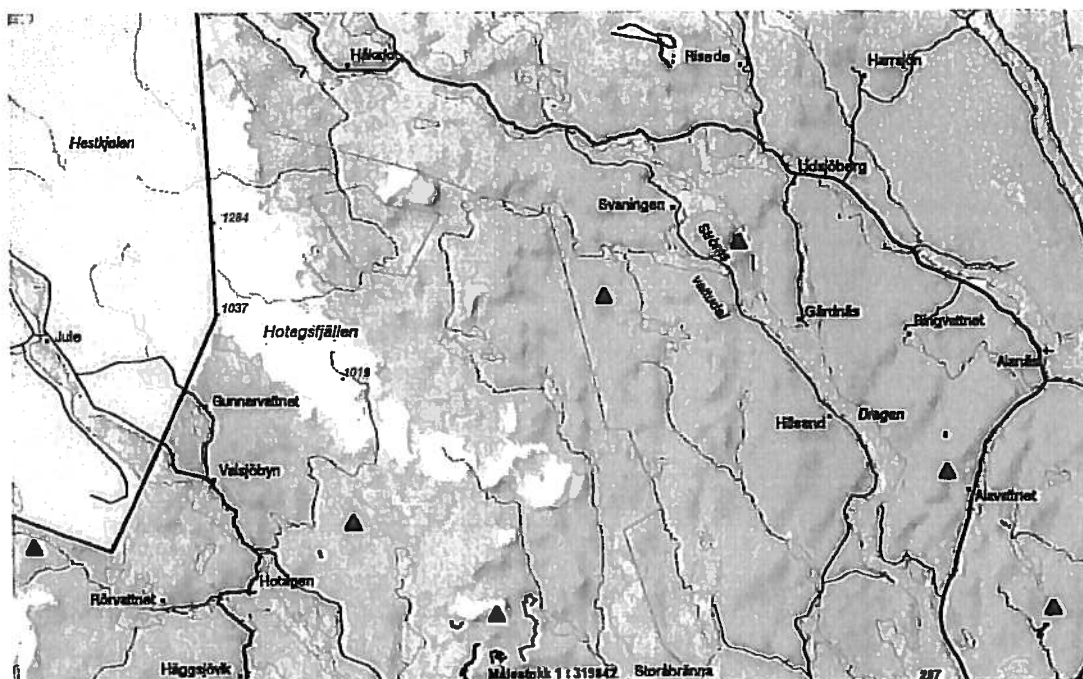
Figur 3. Utveckling av järvstammen i Jämtlands län åren 2004-2018. Det blå strecket representerar inventeringsresultat i antal fastställda järvföryngringar i länet och det röda strecket den beslutade miniminivån.

Forskare⁴ menar att upp emot 30 procent av järvens nuvarande utbredningsområde inte inventeras och därmed inte heller ingår i det nationella och skandinaviska populationsuppskattningarna. Det är svårt att bedöma hur många föryngringar som sker i dessa områden men under 2018 dokumenterades en föryngring i Värmlands län, två föryngringar i Gävleborgs län samt två föryngringar i södra Dalarna.

Järvförekomst i åretruntmarkerna

Jijnjevaerie sameby berörs enligt Länsstyrelsens järvinventering av totalt 7 järvföryngringar varav 3 järvföryngringar berör åretruntmarkerna (karta 2). Analyser av DNA-material från järv insamlat från de fem senaste åren visar att Jijnjevaeries åretruntmarker har berörts av minst 10 olika järvhoneindivider (tabell 2, karta 3) sedan 2013. Detta indikerar att det aktuella området har en hög produktivitet av järv. Några av honorna har dokumenterats i samma område under flera år, detta tyder på att järvhonorna är stationära i sina revir (tabell 2).

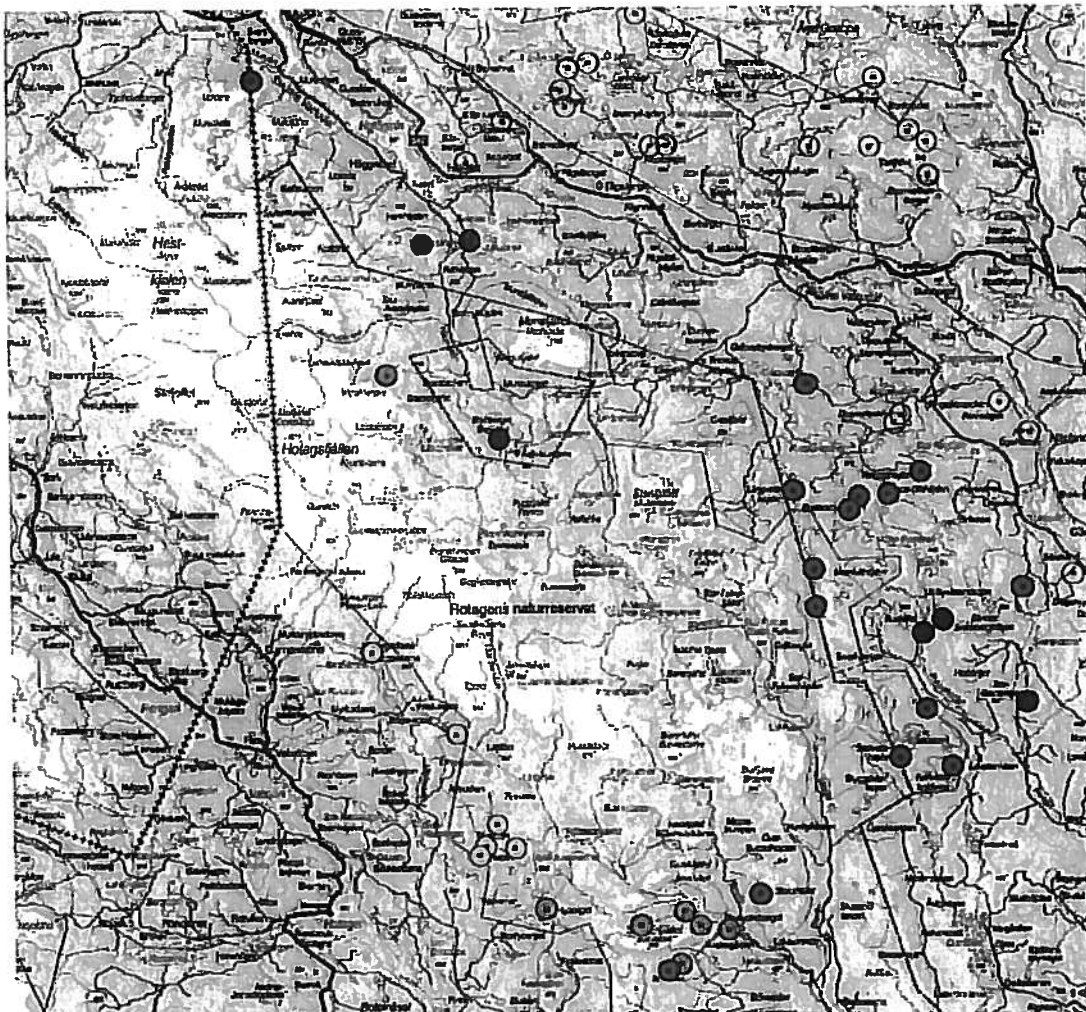
⁴ Aronsson, M. & Persson, J. 2017. Mismatch between goals and the scale of actions constrains adaptive carnivore management: the case of the wolverine in Sweden. *Animal Conservation* 20:261-269

Karta 2. Järvföryngringar dokumenterade i Jijnjevaeries dretruntnarker under inventeringssäsongen 2018. (Rovbase, 2018).

Tabell 2: Tabell över de individer som redovisas i Karta 3 samt under vilka år de återfunnits.

Individ	Färgkod	Senaste fyndår	Antal fyndår
Ind671	Mörkblå	2016	2016
Ind1863	Mörkröd	2016	2016
Ind1740	Rosa	2014	2014
Ind1864	Turkos	2016	2016
Ind1798	Svart	2015	2015
Ind855	Grön	2018	2013, 2014, 2015, 2016, 2017 och 2018
Ind1818	Lila	2018	2016 och 2018
Ind1819	Blå	2018	2016 och 2018
Ind946	Grå	2018	2013, 2015, 2017 och 2018
Ind1795	Gul	2017	2015, 2016 och 2017

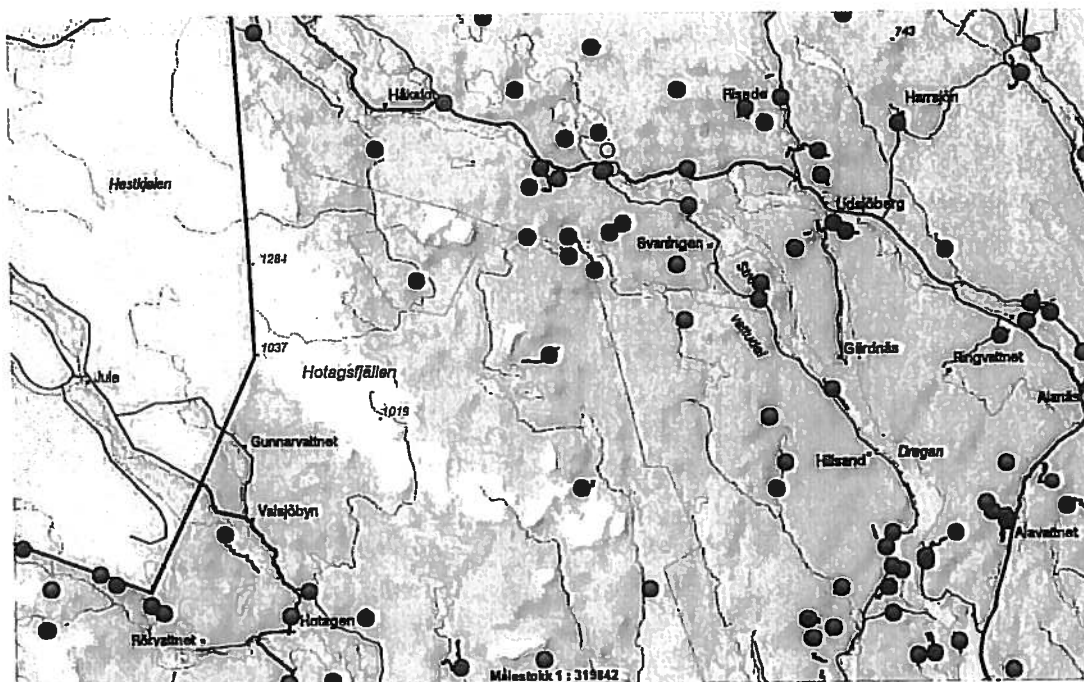

Karta 3. Insamlad DNA-material från järvhonor under åren 2013-2018 inom samebyns åretruntmarker. Varje cirkel med samma färg representerar DNA-material från en unik individ. Tomma cirklar representerar DNA-material från järvhonor som sannolikt inte berör Jijnjevaeries åretruntmarker. (Rovbase, 2018)

Förekomst av rovdjur i åretruntmarkerna

Lodjur

Lodjur har under tidsperioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018 spårats inom samebyns åretruntmarker. Det som utmärker lodjuret är att dessa främst förekommer i utkanterna av åretruntmarkerna, det vill säga i de skogsklädda dalgångarna (karta 4). I dessa områden sker normalt inte kalvningen för renhjordarna vilket betyder att konfrontation mellan lodjur och kalvande renhjord sannolikt sker i mycket liten utsträckning.

Karta 4. Dokumenterade observationer och spårningar av lodjur, under perioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018, inom samebyns åretruntmarker. Varje grön cirkel representerar en observation och svarta linjer spårningar. Grå cirklar representerar observationer som inte kunnat bedömas. (Rovbase, 2018)

Björn

Björn förekommer tillfälligt i samebyns åretruntmarker. Enligt spillningsinventeringen 2015 samlades björns spillning i huvudsak i skogsområdet och få uppe på fjällområdena (karta 5). Länsstyrelsen har under en längre tid riktat licensjakt efter björn mot samebyarnas åretruntmarker. Björn orsakar främst skada i kalvningslanden under en kortare period på våren och i de fall björn upptäcks i dessa områden har Länsstyrelsen agerat snabbt och avlivat de skadegörande individerna i skydds jakt.

Varg

Varg har inte dokumenterats i Jijnjevaeries åretruntmarker under tidsperioden 1 oktober 2014 till 26 november 2018.

Järv

Järv har förekommit i Jijnjevaeries åretruntmarker under lång tid. Till skillnad från de övriga stora rovdjuren har Länsstyrelsen dokumenterat järvförekomst även i fjällområdena (karta 6). Det innebär att järv är det rovdjur som mest sannolikt orsakar den skada i en kalvande renhjord som beskrivits tidigare i detta beslut.

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

Jaktens effekt, jaktens koppling i tid

Järvförekomsten i de aktuella områdena är i sig problematiken. Alla järvar i de aktuella områdena är potentiella skadegörare, det går inte att peka ut en individ på grund av järvtätheten. Länstyrelsen har erfarenhet gällande björn där riktade jakter mot specifika områden givit önskad effekt, det vill säga mindre skador och förluster. Den situation som uppstår i samebyns åretruntmarker på grund av järv kan liknas med den akuta situation som uppstår i kalvningslandet på våren när björnar uppehåller sig i och i nära anslutning till kalvningsområden och jagar och dödar kalv. Båda rovdjuret orsakar samma typ av skada, direkt och indirekt, när de finns i området. Skillnaden är att björnarnas predation pågår under ett par veckor och järvens är pågående så länge det finns ren i området.

Järvar är strikt revirhävdande, det vill säga handjur har en relativt liten överlapp mellan varandras revir. Storleken på hemområden är i genomsnitt ca 200 km² för honor och 600-700 km² för hanar men storleken på hemområden kan variera mycket mellan olika individer. Att hanar har mycket större hemområden än honor speglar järvens parningssystem. Järvarna har ett polygamt parningssystem där ett revir från att handjur inkluderar flera honrevir.

Den sociala strukturen i järvens ekologi betyder att åretruntmarkerna hyser fler hondjur än handjur på grund av det strikta revirhävdandet. DNA-insamlingen av järvhonor i det aktuella området visar på att minst fem honor som verkar i området under en längre tid (tabell 2). Det betyder sannolikt att järvpopulationen i Jijnjevaeries åretruntmarker består av minst fyra reproducerande honor samt en eller flera hanar som inkluderar dessa honor i sitt revir.

På grund av den sociala strukturen i järvens ekologi så betyder det att sannolikheten för att ett hondjur fälls är större än handjur. Det betyder att när ett hondjur fälls i området så är sannolikheten står att hennes revir övertas av en nära besläktad hona, till exempel av moder eller en dotter⁵. Den sannolika konsekvensen av detta blir att Jijnjevaeries åretruntmarker kommer att belastas av färre antal järvar. Det innebär att skyddsjakten kommer ge effekt på järvpredationen i området trots att skyddsjakten verkställs månader innan renhjordarna återvänder till området. Därtill behöver skyddsjakten utvärderas och nya förlustsiffror följas upp. Ingen skyddsjakt allena kan verka för flera år i framtiden varför denna typ av förvaltningsåtgärd sannolikt behöver upprepas för att på sikt sänka samebyns kalvförluster.

Skäl

Naturvårdsverket fattade den 17 maj 2018 beslut (NV-02872-18) om att överlämna rätten att besluta om skyddsjakt på järv till vissa länsstyrelser.

Beslutet fattas med stöd av 9, 18, 21, 23, 23 a tredje punkten, 23 b, 24 a, 24 d och 29 §§ jaktförordningen. I beslutet har även reglerna i artikel 12 och undantagsreglerna beträffande jakt i artikel 16 i art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) beaktats.

⁵ J.Persson & M. Aronsson 2015. Sammanställning av kunskap om effekter av jakt på järv.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

Naturvårdsverket fattade den 13 december 2018 beslut (NV-08866-18) om att medge Länsstyrelsen dispens för användande av hagelvapen och särskild hagelammunition för verkställande av detta beslut.

I enlighet med 59 § jaktförordningen gäller detta beslut utan hinder av att det överklagas.

Naturvårdsverkets riktlinjer

I Naturvårdsverkets riktlinjer framkommer vidare att syftet med 23 a § tredje punkten jaktförordningen är att förhindra allvarlig skada. Bedömningen av huruvida skälet föreligger består av två delar;

- Vad som bedöms som allvarlig skada, och
- Sannolikheten för att en sådan allvarlig skada inträffar eller förvärras

För att skadan ska anses allvarlig bör den överstiga vad som anses normal eller rimligt att tolerera. För rennäringen har riksdagen slagit fast att en enskild sameby inte ska behöva tolerera mer än 10 procent förlust till rovdjur, vilket motsvarar toleransnivån som redogjorts för tidigare i detta beslut.

Vid bedömningen av om skälet uppfyllts krävs att det är sannolikt att allvarlig skada ska inträffa. Beroende på situation kan olika faktorer vara relevanta att beakta, exempelvis följande:

- Tid till dess skadorna förväntas upphöra för säsongen
- Erfarenheter från tidigare säsong

I 23 b § jaktförordningen framkommer tydligt att skydds jakt får fattas även om någon skada inte inträffat. Riktlinjerna utvecklar detta med att det i sådana fall bör röra sig om en klart förutsägbar situation där det i det flesta fall uppstår allvarlig skada, detta exemplifieras med björnar som uppehåller sig i eller i nära anslutning till kalvningsområden för ren.

I riktlinjerna framkommer att i de fall en myndighet bedömer att fler än en individ orsakar eller riskerar att orsaka allvarlig skada bör skydds jakt efter fler än en individ kunna fattas.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör en samlad bedömning utifrån tillgänglig information. Länsstyrelsen bedömer skadornas omfattning, förväntad skadebild, om skadeförebyggande åtgärder gjorts och vilka möjligheter till förebyggande av skada som finns samt möjlighet till annan lämplig lösning än skydds jakt. Länsstyrelsen bedömer om skydds jakt kan försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Länsstyrelsen beaktar också järvstammens utveckling i landet som helhet. Vidare bedömer Länsstyrelsen om det går att identifiera speciellt skadegörande individer eller särskilt skadeutsatta områden.

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

Allvarlig skada

Som beskrivits under *Skadebild* och efterföljande stycken består den allvarliga skadan bland annat i att järvarna äter både kalvar och vajor, stressar de dräktiga och kalvande vajorna som till följd kan kasta sina ofödda kalvar eller lämna sina nyfödda kalvar. Stressen kan även innebära att kalvarna kan komma att födas med en lägre födelsevikt vilket på sikt äventyrar kalvöverlevanden och den enskilde renägarens framtida inkomst. I det fall vajorna dödas riskeras förlust av såväl avelsdjur som kommande generation och möjlighet till framtida slaktuttag för samebyn och den enskilda renägaren försvinner.

Med utgångspunkt i den problematik som beskrivits bedömer Länsstyrelsen att den skadebild som presenterats är allvarlig och att den kan förhindras genom skydds jakt på ett antal järvindivider det skadedrabbade området.

Skadeorsakande rovdjursart

Under rubriken *Förekomst av andra rovdjur i de aktuella områdena* framkommer att övriga rovdjursarter inte förekommer i sådan utsträckning inom samebyns åretruntmarker att de kan orsaka den skadebild som redovisats. Lodjur återfinns generellt sett inte på fjället i kalvningsområdena, varg har inte dokumenterats alls senaste fyra åren. Länsstyrelsen har under de senaste fyra åren riktat licensjakt och skydds jakt efter björn i Jijnjevaeries område. De björnar som uppehåller sig i samebyns åretruntmarker under kalvningen avlivs i de flesta fall på skydds jakt. Det innebär att björnar inte hinner orsaka betydande skador för samebyn. Trots detta fortsätter samebyns negativa utveckling vad gällande kalvförluster. Länsstyrelsen menar därför att järven är det rovdjur som har störst betydelse för kalvförlusterna i Jijnjevaerie sameby.

Länsstyrelsen bedömer därför att järv med största sannolikhet är den rovdjursart som orsakar den allvarliga skada som beskrivits tidigare i detta beslut.

Särskilt skadegörande individ

I det skadedrabbade området är det inte möjligt att urskilja järvindivider som är mer skadegörande än andra. Istället är det populationens koncentration och järvarnas predationsmönster i området, kombinerat med renarnas kalvning, som skapar den allvarliga skadan. Den rimliga åtgärden för att förhindra den allvarliga skadan är att minska koncentrationen av järvar i åretruntmarkerna.

I Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skydds jakt framkommer också att i de fall en myndighet bedömer att fler än en individ orsakar eller riskerar att orsaka allvarlig bör skydds jakt på fler än en individ kunna fattas.

Länsstyrelsen bedömer utifrån detta att det är rimligt att beslutet omfattar fler än en individ.

Som beskrivet ovan är samebyns åretruntmark särskilt skadeutsatt av järv, och skadan är att likna med kalvningslandens utsatthet för björnpredation om våren. Både när det gäller björnarna på våren och järvarna i åretruntmarkerna går det att förutse skada. När

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

renarna finns i områdena kommer skada att uppstå på grund av områdets täta järvpopulation.

Skadan av järv i området bedöms av Länsstyrelsen kunna förebyggas genom en områdesinriktad skydds jakt vilken syftar till att minska järvstammens täthet i detta särskilt skadeutsatta område.

Jakttidens etik

Järvens ynglingsperiod beräknas inträffa som tidigast under februari. Länsstyrelsen menar att det ur ett etiskt perspektiv därför är bättre att genomföra skyddsjakten under en tid då risken att skjuta bort en järvhona från sina ungar inte är överhängande, det vill säga innan ynglingsperioden börjar.

Under den tid den allvarliga skadan förväntas uppstå i samebyns åretruntmarker, alltså främst under våren och sommaren, befinner sig också majoriteten av samebyns renar i det aktuella området. Vajorna är vid denna tid högdräktiga eller har hunnit kalva och är därför oerhört stresskänsliga. Även andra djur och fåglar har sin ynglingsperiod under denna tid och på många ställen råder förbud mot att färdas med motorfordon i området just av denna anledning. Utifrån detta menar Länsstyrelsen att det är olämpligt att genomföra skydds jakter i området under denna känsliga tid.

Med stöd i ovanstående menar Länsstyrelsen att det av etiska skäl är motiverat att inom åretruntmarkerna genomföra jakten vid en annan tidigare tidpunkt än den då skadan förväntas äga rum.

Gynnsam bevarandestatus

Landets nuvarande referensvärde för järvstammen ligger på 600 individer, vilket innebär att populationen då har gynnsam bevarandestatus. Enligt den senaste populationsuppskattningen, baserat på medelvärdet av de tre senaste årens inventeringsresultat, är referensvärdet inte uppnått.

Gynnsam bevarandestatus kan uppnås redan 2019 om minst 66 föryngringar konstateras i Sverige. Länsstyrelsens bedömning är att 2018 var ett år då en stor andel av järvhonorna fick ungar, framför allt i Jämtland, och resultatet för 2019 blir sannolikt inte lika högt. Under de senaste två åren har dock många nya järvföryngringslokaler identifierats och den ökade kunskapen om järvens utbredning framför allt söderut resulterar i att fler föryngringar kan dokumenteras. Länsstyrelsen bedömer därför att det finns en stor sannolikhet att minst 66 föryngringar kommer att konstateras i Sverige under 2019 och att ett försiktigt jaktuttag i skydds jakt inte kommer att äventyra detta.

Skydds jakt på ett antal järvindivider inom några få begränsade områden bedöms påverka järvpopulationen genom att tillväxttakten lokalt sänks. Denna reduktion av tillväxttakten i det län som har högst täthet av järv i hela landet, och som har en dokumenterad utvandring av järv till grannlandet Norge⁶, bedöms av Länsstyrelsen inte

⁶ Gervasi, V., Brøseth, H., Nilsen, B E., Ellegren, H., Flagstad, Ø. & Linell D J. 2015. Compensatory immigration counteracts contrasting conservation strategies of wolverines (*Gulo gulo*) in Scandinavia. *Biological Conservation* 191:632-639

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

förvärra eller förhindra att gynnsam bevarandestatus uppnås inom rimlig tid nationellt sett.

Länsstyrelsen har under hösten 2018 kontinuerligt haft samråd med övriga länsstyrelser i norra förvaltningsområdet samt Länsstyrelsen i Dalarna. Samrådet har berört det möjliga uttaget vid skydds jakt efter järv. Under hösten 2018 har även Naturvårdsverket kontinuerligt informerats om länsstyrelsernas arbete i frågan.

I Naturvårdsverkets riktlinjer för skydds jakt framkommer att det bör vara möjligt att besluta om skydds jakt om det har konstaterats att jakten inte kan förvärra en ogynnsam bevarandestatus eller förhindra återställandet av gynnsam bevarandestatus.

Andra lämpliga lösningar

Den skadeförebyggande metod som normalt fungerar bäst mot predation på ren är att hålla renhjorden väl samlad. När järvar befinner sig i och kring renhjorden flyr renarna och hjorden skingras och sprids över en större yta. Det medför ökad exponering för predation av såväl järv som andra rovdjur. Andra alternativa metoder för att skydda renhjorden kan vara:

1. *Flytta renarna*

Under våren i kalvningstid, då den allvarliga skadan i samebyns åretruntmarker förväntas äga rum, är renarna oerhört känsliga för störning och det vore direkt olämpligt att flytta dem vid denna tid. Vajorna kalvar i regel också på samma ställe vid ungefär samma tidpunkt år efter år. Det beror på att kalvningsområdena är särskilt lämpade för kalvning vad gäller tillgång på bete och skydd mot väder. Även om renarna skulle gå att flytta förekommer såväl järv som andra rovdjur i hela fjällområdet varför det inte skulle vara en alternativ lösning utan istället bara förflytta problemet från ett område till ett annat.

2. *Hägna in och utfodra renarna, låt renarna kalva i hägn*

Utfodring i hägn är en effektiv lösning vad gäller möjligheten till att effektivt bevaka en renjord. Denna lösning är dock endast att anse som tillfällig då renar som hålls i hägn över längre tid löper hög risk att drabbas parasiter och andra sjukdomar som snabbt kan spridas bland djur som hålls på en begränsad yta. Vidare finns heller ingen praktisk möjlighet att hägna in så stora områden som kalvningslanden omfattar. Lösningen faller också på sin egen orimlighet om man väger in kostnader och arbetsinsats för underhåll av hägn och utfodring.

3. *Ökad bevakning samt att mota bort järvarna*

Samebyn använder redan alla tillgängliga resurser för att övervaka och flytta sina renar. Bevakning under kalvningsperioden är också endast möjlig på långa avstånd från renhjorden då det annars stör de stresskänsliga kalvande vajorna. Nattetid, då de flesta jaktförsöken förväntas genomföras, är det också svårt att upptäcka och avvärja ett pågående angrepp.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

Mot bakgrund av ovanstående bedömer Länsstyrelsen att det inte finns någon annan lämplig lösning för att förhindra den allvarliga skada som beskrivits tidigare i detta beslut.

Beslutets verkställighet

Länsstyrelsen bedömer att beslutet bör verkställas så snart som möjligt och i vart fall innan järvens ynglingsperiod börjar. Länsstyrelsen anser att det är lämpligare att genomföra skyddsjakten innan yngelperioden eftersom samma skadeförebyggande effekt för rennäringen då kan uppnås utan att riskera att järvungar dör i lyan om en järvhona istället faller på skydds jakt under vårvintern. På detta vis beaktas 27 § jaktlagen, det vill säga att skyddsjakten ska genomföras på så vis att viltet inte utsätts för onödigt lidande.

Länsstyrelsen bedömer också att det är motiverat att möjliggöra skydds jakt över en längre period då förutsättningarna för skydds jakt i framförallt fjällvärlden under denna period kan vara oförutsägbara vad gäller exempelvis väderförhållanden.

Information

Jakt som inte följer angivna villkor sker utan stöd av detta beslut och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott återfinns i 43 och 44 §§ samma lag.

Undantaget gällande användande av motorfordon ger inte rätt att från skoter skjuta, förfölja eller genskjuta järv. Undantaget ger inte heller rätt att nyttja motordrivet fordon för att förhindra att järv undkommer eller för att avleda deras uppmärksamhet från den som jagar.

Länsstyrelsen erinrar om 22 § jaktförordningen där det framkommer att ett skjutvapen som förvaras i ett motordrivet fordon ska vara utrustat med ammunition i vapnets patronläge eller magasin.

Länsstyrelsen erinrar om att skyddsjakten enligt 27 § jaktlagen ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

Delaktiga i beslutet

Detta beslut har fattats av viltchef [redacted] med vilthandläggare [redacted] [redacted] som föredragande. I den slutgiltiga handläggningen har även enhetschef [redacted] [redacted], tillförordnad fältchef [redacted], inventeringssamordnare [redacted] [redacted], vilthandläggare [redacted] samt vilthandläggare [redacted] deltagit.

Viltchef

Vilthandläggare

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

- Bilaga 1 Hur beslutet kan överklagas
- Bilaga 2 Karta över jaktområden
- Bilaga 3 Beskrivning av Produktionsmodellen

Sändlista

Jijnjevaerie sameby
Naturvårdsverket
Polisen
Statens Veterinärmedicinska Anstalt
Länsstyrelserna i norra rovdjursförvaltningsområdet
Länsstyrelsen Dalarna
Järvprojektet
Viltförvaltningsdelegationen i Jämtlands län

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturvårdsenheten

Beslut

Datum
2018-12-21

Diarienummer
218-8544-2018

Enligt sändlista

Bilaga 1, hur beslutet kan överklagas

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten. Observera att du ska skicka eller lämna överklagandet till Länsstyrelsen i Jämtlands län, 831 86 Östersund. Du kan även skicka in överklagandet via e-post till jamtland@lansstyrelsen.se. Det ska du göra därför att Länsstyrelsen måste pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till förvaltningsrätten.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be om att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas eller inte. Om någon annan part överklagar beslutet, till exempel en kommun eller annan myndighet, är tiden tre veckor från det datum som står på beslutet.

Ditt överklagande ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- personnummer, adress till bostaden, telefonnummer där du kan nås, eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din uppfattning, bör du skicka med kopior på dessa.

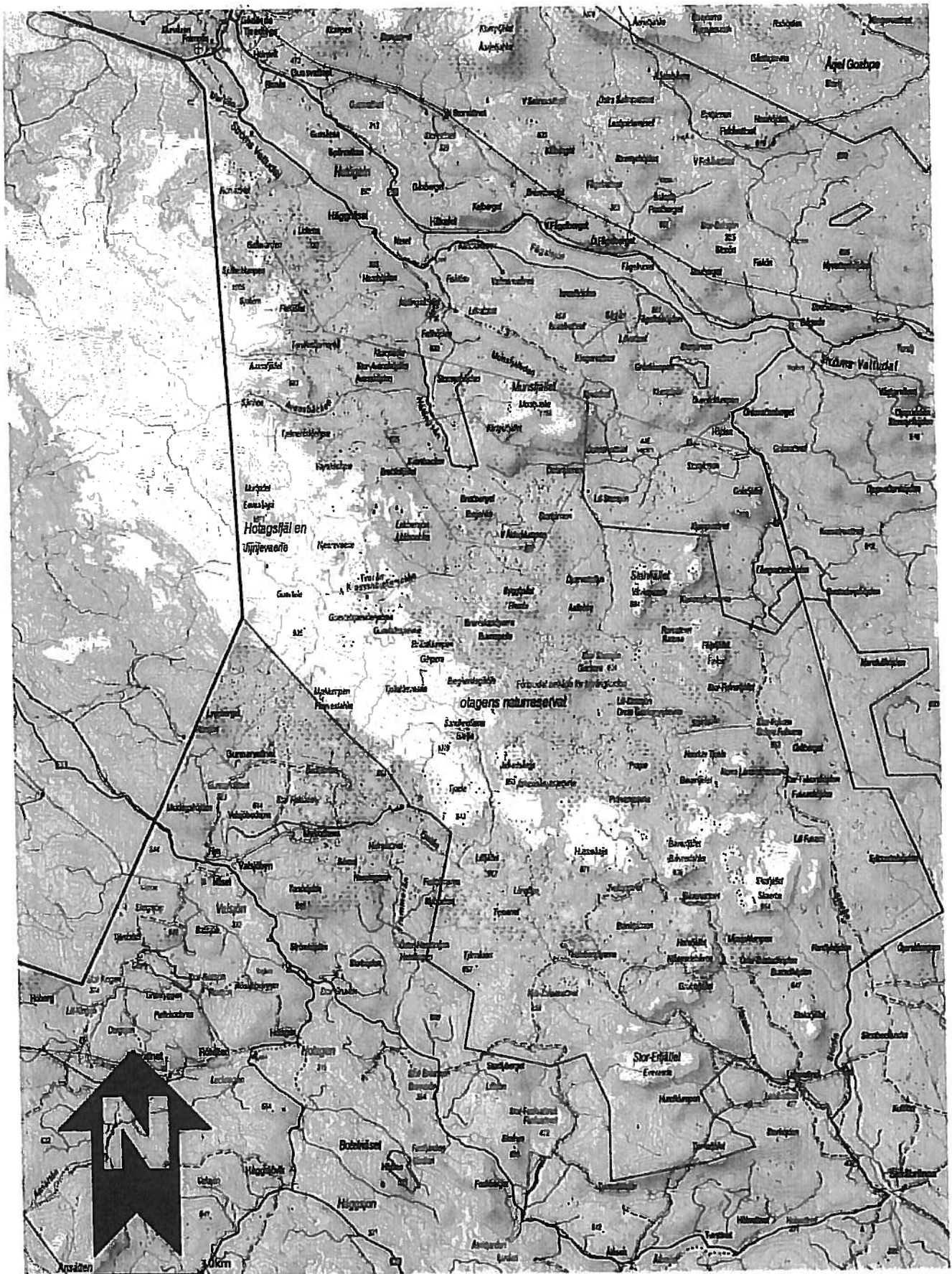
Ombud

Du har rätt att anlita ett ombud för att sköta överklagandet åt dig. I så fall ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar

Behöver du veta mer om hur du ska göra, går det bra att ringa till Länsstyrelsen, telefon 010 - 225 30 00. Fråga efter den som varit föredragande i beslutet.

Bilaga 2, karta över jaktområde

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Naturvårdsenheten

Beslut

Datum

██████████ 1

Diarienummer

218-8544-2018

Enligt sändlista

Bilaga 3. Produktionsmodellen: Beräknad rovdjursförlust baserad på jämförelse mellan förväntad och uppmätt produktion i rennärningen.

För att uppskatta hur stor förlust som rovdjuren orsakar rennärningen kan flera olika beräkningar eller modeller användas. Exempel är registrering av återfunna rovdjursdödade renar, beräknad predation baserat på förekomst av rovdjur i kombination med artspecifik predationstakt samt analys av slaktdata och rovdjursförekomst. Den modell som idag betraktas som den bästa för att beräkna förluster är den så kallade Produktionsmodellen.

Produktionsmodellen har tagits fram av Sametinget tillsammans med Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU). Till grund för beräkningarna ligger vetenskapliga studier och samisk traditionell kunskap. Modellen och dess faktorer har granskats vetenskapligt av forskare från Norskt Institut för Naturforskning (NINA) samt SLU. Förenklat jämför modellen det verkliga antalet renar med ett förväntat antal renar som borde ha funnits om inga rovdjur fanns. Skillnaden visar då hur många renar som förlorats till rovdjur.

Beräkningen använder sig av data på renens överlevnad i olika åldersklasser och hur stor andel av hondjuren över 2 år som bär kalv under ett normalt år. Grundfaktorer för överlevnad och dräktighet kommer från forskning på ren i områden utan, eller med mycket liten, rovdjursförekomst. I grundmodellen används följande värden för överlevnad och dräktighet.

Tabell 1. Förväntad överlevnad från ett år till nästa. Den årliga överlevnaden är då 97% för vuxna djur och 96% för individer upp till 1,5 år

	Period	Överlevnad
Årlig överlevnad vuxen ren (efter ca 1,5 års ålder)		
Vinteröverlevnad för renar > ca 1,5 år	vinter	98%
Sommaröverlevnad för renar > ca 2 år	sommar	99%
<i>Årlig överlevnad från 1,5 års ålder = $S_{w,a} \times S_{s,a}$</i>		97%
Överlevnad kalv från första hösten till nästa		
Vinteröverlevnad renar ca 0,5 - 1 år (kalv)	vinter	97%
Sommaröverlevnad renar ca 1 - 1,5 år (fjolårskalv)	sommar	99%
<i>Överlevnad från 0,5 till 1,5 år ålder = $S_{w,sa} \times S_{s,sa}$</i>		96%

Tabell 2. Kalvningsresultat och överlevnad från födsel till höst. Förväntat antal vajor med kalv förväntas sålunda vara 82,1 % av antalet vajor över två år

	Period	
Andel hondjur >2 år (dvs de som förväntas ha kalv)		
Andel hondjur >2 år, i procent av samtliga hondjur		90%
Kalvar per hondjur >2 år och kalvöverlevnad från födsel till höst		
Andel dräktiga av hondjur >2år	vinter/vår	92%
Kalvöverlevnad från födsel till kalvmärkning	vinter/vår/kalvning	92%
<i>Andel kalv per vaja >2 år vid kalvmärkning = $preg \times s_{e,c}$</i>		84,6%
Kalvöverlevnad från kalvmärkning till höstskiljning	sommar	97%
<i>Andel kalv per vaja >2 år på hösten = $preg \times s_{e,c} \times sl_{,c}$</i>		82,1%

Modellen jämför det förväntade och det dokumenterade antalet renar mellan år. Differensen mellan förväntat och faktiskt antal renar i vinterhjord, efter slakt och trafikdödade renar räknats av, kategoriseras då vara rovdjursdödade. Som dataunderlag används utöver överlevnad och dräktighet:

- fastställd renlängd (räknade hondjur, handjur och kalvar) per år och sameby
- Slaktdata (kontrollslakterier, fördelat på handjur, hondjur och kalv)
- Privat slakt (fördelat på handjur, hondjur och kalv)
- Trafikdödade/tågdödade renar
- Andra kända dödsorsaker (exempelvis drunkningar eller lavindöd)

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Hur räknar vi ut tiden?

Sista dagen för överklagande är exakt 3 veckor från den veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen för överklagande är en helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.